

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

In urma unei pierderi.

Zilele trecute s'a stins un om a cărui lipsă va fi încă multă vreme simțită în rândurile noastre. În veșnica premenire de forțe a unui popor ostașii căzuți se înlocuiesc în pripă. Dar rămâne totdeauna un mănunchiu de conducători cari nu pot fi pierduți, fără ca prin pierderea lor să nu sufere adânc acest echilibru de forțe. Aceștia sunt aleșii, sunt puținele personalități în cari se întrupă sufletul mulțimei și-a căror ființă e un simbol al năzuințelor ce agită miile de inimi cari bat neștiute în umbră.

O astfel de personalitate ne-a închis pământul zilele trecute. Și în sărăcia noastră această pierdere înseamnă nemăsurat de mult. Evoluția noastră culturală și politică din ultimul timp scoate la suprafață puțini oameni cu atribuții legitime de conducători ai mulțimii. Societatea noastră prin o prefacere culturală se nivelează cu încetul, împrumută pe rând din toate formele externe ale progresului, dar personalități distinse a căror mână de fier să miște cu putere cumpăna vieții noastre — ne dă rar. Zi de zi vedem spre bucuria noastră cum se încheagă și se înstăpânesc formele unei civilizații pe calea progresului. Avem cadrele unui tablou. Pe ici pe colo se ivesc conturile nedesluite din albul pânzei, răsar pete de lumină și de umbră, cari așteaptă mâna meșteră care dă viața. Procesul de ni-

velare al societății noastre merge înainte. Ni se înmulțesc oamenii trecuți prin școli, oamenii cu diplome, oamenii cum se cade, oamenii la locul lor. Școala dă vieții zi de zi un număr tot mai mare de profesioniști muncitori și uneori harnici. Câștigăm oameni de treabă cu oarecare pregătire profesională, oameni cari își împlinesc slujba, cetesc cărți și ziare, țin cuvântări la ocazii, împart povește și mici daruri uneori, dar ale căror năzuințe se desfășură în marea îngustă a micului lor interes. Pentru această pătură se cere conducătorul, al cărui spirit treaz o stăpânește și o îndrumă. Un astfel de îndrumător care stăpânește cu toată puterea sufletele din jurul lui am pierdut noi în răposatul Brediceanu. Căci Brediceanu era mai mult decât un deputat care spune frumoase discursuri în camera din Budapesta, mai mult decât un avocat care înduioșează curtea cu jurați și apără pe bani puțini necazul omului sărac. În Brediceanu noi am îngropat sufletul conducător al maselor populare dintr'un colț de țară. Acest om mărunț, cu neastâmpărul unei vii inteligențe în ochii pătrunzători, era cea mai tipică întrupare a bănățeanului nostru. Fire impulsivă de artist, înzestrat cu atâta exuberanță de viață, acest om era răpit de avântul celui mai curat altruism. Chelțuia, cuvântă, se bolnăvea pentru alții neostenitul avocat, care o viață întreagă și-a schimbat meseria în apostolat. Astfel a ajuns să se introducă Brediceanu în sufletul conștiinței popu-

lare din Bănatul cu care era congres cută firea lui și astfel a ajuns să fie privit de întreaga lume românească drept simbolul mișcării unui popor într'un colț de țară.

Acest om l-am îngropat zilele trecute și l-a petrecut la groapă cea mai adânc simțită jale a miilor de suflete îndurerate, cari au înțeles câtă dragoste curată de oameni, câtă iubire de neam și ce ayânt de idealist s'a coborât în pământ. Prin această nenorocire Bănatul ne-a rămas lipsit de conducătorul firesc și va trece încă mult timp, până vom avea omul care să poată îndeplini munca cu care ne obișnuise Brediceanu.

Pentru noi e o chestiune de cinste națională să grijim locul lui Brediceanu și în activitatea noastră parlamentară să-l înlocuim printr'un factor care poate fi socotit demn urmaș al lui. Deaceea se îndreaptă privirile noastre în aceste clipe spre Oravița, unde venerabilul badea *George Pop din Băsești*, președintele partidului nostru național, așteaptă încrederea alegătorilor. În acelaș timp a trebuit să resară — se 'nțelege — și inevitabilii negustori cari vor să șterpelească pe ușor moștenirea. E celebrul Burde, cea mai scârboasă „ilustritate“ a transfugilor noștri, din a cărui căpătuială s'a clocit visul de mărire al întreitului doctor Siegescu, care vine drept candidat al guvernului, cu steaguri și cu geandarni.

Nădăjduim că credința în oamenii ce ne-au rămas și pietatea față de cel dus dintre noi, — vor fi în stare să

VIEAȚA LITERARĂ.

Jertfirea lui Isac.¹⁾

„Și au zidit acolo Avram jertfelnic și au pus lemnele de-asupra: și legând pe Isac, l-au pus pe jertfelnic de-asupra lemnelor, spre ardere de tot“...

Când zeii ne pun la încercare credințele estetice nu trebuie să ezitam de loc a ridică rugul, și, pe cum Avram n'a stat la îndoială nici un moment, când i-s'a cerut jertfirea lui Isac, ca probă a credinței sale, astfel să jertfim și noi pe Isacii noștri pentru împăcarea Muzelor, de câte ori altarul li-se pângărește. Firește va trebui să fim precauți și, urmând pilda Bibliei, să nu rănim pe omul în Isac, căci omul poate fi foarte cumsecade și întru nimic greșit. Să jertfim însă fără milă pe acel rătăcit berbec ispășitor, care îl reprezintă; să ardem pe rug acel simbol al lui, care este opera însăși. Și suntem siguri că fumul se va înălța spre cer, în semn că jertfa e primită.

Vai, ce rușine!

Cine ș-ar fi închipuit acum zece ani, când biata noastră literatură ardeleană abia se înfiripă; când limba foiletoanelor era pe punctul îmbunătățirii; când în noianul de încercări poetice abia se zăreau, timide, razele dintăi ale celui mai de seamă de astăzi; când numai Maria Cunțan își țesea firul măiestru al pânzei mortuare, — cine

ar fi crezut că se va ivi așa de repede între noi această cobe? Puah! Un liliac șășăitor între paseri cântătoare. O floare pestilențială pe frumoasele văi ale Ardealului! Clujule, Clujule ce ți-au greșit Muzele?

Căci din Cluj este poetul Isac, de care e vorba. În preajma trădătorului politic, s'a născut și trădătorul bunului gust. De-acolo ne vine „doina cea mai nouă“:

V'am spus o doină nouă,
Jurați de vreți pe ea,
V'am arătat că lumea
E bolnavă și rea;
Din sufletul meu stors-am
Dureri ce n'ați simțit.
Jurați, de știți, pe cruce:
Cântarea a mințit?

Da jur, dragă, cu amândouă mâinile, pe zeci de cruci și Dumnezei, că a mințit cântarea D-tale. În bolboroselile acele rimate nu răsună nici șoapta unei doine nouă. În imitațiile acele după problematicii moderni străini nu e nici o potrivire cu stările din jurul D-tale. În reproducerea fonografică a imaginilor scabroase nu e nimic ce s'ar fi plămădit în creierul D-tale plâpând. Răsfoesc filă de filă din lucia și eleganta hârtie și, dând mereu peste „sânge și păcat“, „brațe de cocotă“, și „learfă sătulă de viață“, mă gândesc involuntar la atmosfera aceea idilică dela noi, unde sufletul e așa de feciorelnic încă, unde iubirea e atât de tină și de curată, unde băeții

sunt așa de vâjnoși și de visători. Știi cum se potrivesc accentele d-tale răgușite în această armonie? Ca glasul unui nebun într'o biserică!

Vezi, poezia fiecărui popor e însăș icoana lui sufletească. Prin trecutul său plin de încercări și suferințe, sufletul ardeleanului e mai primitiv și mai oțelit. În viața lui intimă, în lumea sensurilor, în manifestările lui de artă, el știe să păstreze simțul echilibrului desăvârșit. Noi nu avem centre culturale atât de mari și de înaintate, încât să împingă repede gustul spre corupție și să-l rafineze până la completă decadentă. Noi nu avem orașe cu o burghezie sau o aristocrație atât de viciate, încât să avem prilejul a ne deda la reflexiuni poetice asupra problemelor sexuale. Noi nu suntem un popor ostenit ca să producem oameni blazați și monstri sufletești. Și când totuș apare câte unul, el nu este opera noastră, ci o creație a lecturii și a educației sale greșite, o caricatură a străinilor. Iar intrușii trebuie isgoniți.

Ei, dar Isacii noștri pretextează că vor să fie „moderni“ și să provoace o prefacere a literaturii noastre. Iar gândul acesta nu e așa de vinovat și-l împărtășim și noi până la un punct. Depinde însă de înțelesul ce-l dăm acestei noțiuni. Dacă sub „modern“ înțelegi importarea unui gen exotic, de o valoare estetică și etică dubioasă; dacă sub scutul modernității forțezi nota pornografică și atingi marginile imbecilității; dacă ideea luminoasă și simțirea caldă o substitui prin

¹ Emil Isac, Poezii. Impresii și suveniruri moderne. Cluj 1908. p. 58.

frângă vanitatea obraznică a unui om rătăcit precum și tendințele de cucerire ale celui mai temerar guvern de pe pământ.

Pacea în coaliție.

Intre partidul independist, reprezentat prin ziarul „Magyarország“, și partidul poporal, reprezentat prin ziarul „Alkotmány“, a izbucnit un război crâncen care a durat 24 de ore și s'a sfârșit cu un duel, după ce beligeranții și-au spus reciproc buchile, făcându-se reciproc mincinoși, trădători de principii, politicieni parazitari etc.

„Partidul poporal să se care din coaliție!“ Așa apostrofase ziarul lui Holló, „Magyarország“, partidul poporal din prilejul că unul dintre membri săi, deputatul Beniczky Ödön, îl atacase pe Justh Gyula.

A doua zi, Beniczky Ödön răspunde în „Alkotmány“ tot atât de apodictic: „Să se care partidul independist din coaliție“... Ziarul clerical nu se mărginește, însă, numai la această dorință imperativă, ci-i înșiră partidului Kossuthist păcatele...

Partidul independist cere banca autonomă cu o gălăgie grandomană care caracterizează întreg programul lui. S'o facă, dar înainte de toate să se care din coaliție... Cinstea noastră politică n'a ajuns încă zdrențe... N'a mai fost partid politic care să fi făcut carieră politică atât de strălucită ca și partidul nostru. Partidul poporal, când va primi guvernul țării, nu va fi nevoit să amăgească lumea vopsindu-se cu vâpseli de Viena ca să-și ascundă anemia, neputința și improductivitatea politică... E meritul abnegației partidelor 67-iste că și partidul independist a ajuns la putere... Așadar, mai domol, nenșorilor. Așa se cuvine partidului „cu ciubuc mare și tutun puțin“, care există numai amăgind lumea și s'a îngrășat tot prin amăgirea lumii...

„Ziarul „Magyarország“ minte când afirmă că partidul poporal n'ar fi desavuat din prilejul interpelației mele; minte când afirmă, că...“

Și așa mai departe, fără orice rezervă „Magyarország“ minte, minte și iarăși minte.

nebulozități și forme afectate, — nu ne unim de loc asupra evoluției poeziei noastre. Modernizarea poeziei, sau a literaturii, înseamnă cu totul altceva: ea este evoluția în stil, fineța în limbă, originalitatea și noutatea în subiecte și un simț mai ales, mai rafinat dacă vrei, pentru armonie și frumos. Fiecare generație trebuie să fie modernă în sensul ca să nu se mulțamească a păstra ce i-a rămas, ci să creeze mai departe pe temeiul dat, netezind asperitățile, înlocuind greșelile, adăugând la calitățile și lărgind orizonturile celor din trecut.

Să vedem însă cum înțelege dl Isac să fie „modern“. Să începem chiar cu întâiul său „cântec“:

Afară vânt negru
Și moartea tot plânge,
Vai tot sânge
In tot locul sânge
Și tot păcat...
Și tot rade noaptea
Mă chiamă să vin
„Atâtea piepturi goale,
Pat moale, nu vrei pat moale,
Ori vrei sicriu“?

Despre ce ne cântă dl Isac în aceste strofe? Despre vânt negru... moarte cu lacrimi... sânge... păcat... piepturi goale și... sicriu. Băgați bine de seamă această bizară împerechere de cuvinte, cari toate la un loc nu dau nici un înțeles! Ea este tăria modernului nostru: o încălceală căutată, pentru a simula un înțeles profund, o vi-

Articolul acesta a stârnit indignare în partidul independist. Unii dintre Kossuthiști cereau chiar convocarea comitetului central al coaliției... spiritele s'au domolit, însă în curând găsindu-se o soluție practică: Responsabilul ziarului independist deputatul Lovász Márton îi va trimite martori lui Beniczky dela ziarul clerical... Duelul a și avut loc, Beniczky a primit o rană la cap și pacea iarăși e sfântă.

Beligeranții pot să uite ei invinuirile ce și le-au adus reciproc, pot să și le ierte chiar, — stând la același nivel în ce privește morala politică, — noi ceștialați, însă, pe cari cearta asta urită nu ne privește în mod direct, trebuie să rămânem uimiți de ușurătatea cu care se ridică și se uită cele mai grave invinuiri. Și explicarea n'o putem găsi decât în împrejurarea că: *invinuirile sunt toate întemeiate* (Așa e firea omului: uită mai ușor o mare *invinuire nedreaptă* decât cea mai mică *invinuire dreaptă*).

Cauza adevărată a neînțelegerilor între Kossuthiști și poporali e rivalitatea. Poporalii de mult aspiră la guvernul țării și, de când în Austria au ajuns la putere creștinii sociali, aspirațiile lor par a fi mai întemeiate... Singurii lor adversari de temut sunt independiștii, cari dispun astăzi de majoritatea voturilor în Cameră și nu și-au pierdut încă toată popularitatea în țară.

Coaliționiștii se încaieră la spartul târgului. Azi se ceartă constituționalii cu independiștii, mâne independiștii cu poporalii sau poporalii cu constituționalii.

Era coaliționistă apune și partidele se ceartă pentru moștenire!

Wekerle în Viena. Ministrul-președinte Wekerle a fost din nou în Viena, unde a fost primit de cătră Maj. Sa în audiență de aproape o oră.

Se zice că s'ar fi găsit o nouă „formulă“ în chestia băncii naționale.

siune nocturnă. Ei bine, asta nu mai e modernism, căci poeți incoerenți au existat totdeauna.

Dar d-l Isac vrea să pară modern și prin subiectele sale erotice. Iubita lui, cea dintâi cântată, n'a fost o zină din povești sau vre-o brună Clujancă cu părul ca păcatul. Ea a fost „o learfă bătrână sătulă de vieată“... Când se apropie de iubita sa, el nu o face cu pașii cucernici, ca orice poet tinăr ce se respectă, ci-i strigă: „Vino, să te mușc cu dinții!“ El nu inghenunche înainte *Ei*, ca trubadurii, ci-i șoptește vorbe disgratioase:

„Sărută-mi sufletul din mine
Să-mi curgă toată vieata 'n tine!“

Și când iubita, cu toate grosolăniile astea rimate, deschide totuș ușa camerei poetului, el n'o cuprinde în brațe și n'o răsfată cu iubire pătimășă. În loc să-i bată inima, îi „clântănesc dinții în gură“, iar încolo:

„A fericirii lume
Nu ne mai povestește,
In noi nu este vieată
Și dragostea postește“.

Acest fel de a exprima iubirea și câteva stări de depresiune morală și fizică, nu mai e nici modernism, nici simbolism sau decadentism, ci pur și simplu o aberație, dublată de neputință.

Și mai vrea d-l Isac să fie modern și prin formă. Aceasta, neapărat, e secundar, căci orice formă, dela strofele cele mai obicinuite până la schemele cele mai deșantate, sunt admisibile când

REVISTA POLITICĂ.

Libertatea de presă în Ungaria. Pe semne i-a venit rândul „Gazetei“ dela Brașov. Într'o săptămână a fost condamnată în două procese „pentru agitație“.

În procesul dintâi, pornit pentru reproducerea unei scrisori ce-a adresat-o Björnson revistei franceze „Le Courrier Europeen“, acuzatul dl Victor Braniște a fost condamnat la 3 luni închisoare de stat și 240 coroane amendă în bani.

În procesul al doilea, desbătut două zile mai în urmă, acuzatul a fost inimosul avocat Dr. Cassiu Maniu din Cluj, care a săvârșit „agitație“ prin publicarea, în „Gazeta“, a unei scrisori adresate lui Björnson. **D-l Dr. Cassiu Maniu a fost condamnat la 1 an închisoare de stat și 1000 de coroane amendă în bani.**

Ceeace în țara noastră blagoslovită se numește libertate de presă!

Contingentul recruților în Cameră. Guvernul a profitat de criza în care a ajuns pe chestia băncii autonome și a cerut dela Cameră să întrerupă discuția proiectului de lege despre reforma sistemului de dare și să înceapă discuția proiectului despre contingentul recruților, — ca asentările ce trebuie să facă la primăvară să nu sufere întârziere.

Camera a admis cererea guvernului și de Sâmbătă se discută în Cameră noul proiect. Opoziție nu se prea vedește. Cei câțiva „extremiști“ de sub conducerea lui Nagy-György fac, ce-i drept, gălăgie, dar nu pot să împiedece votarea proiectului, nici chiar să amâne mult votarea lui, mai ales că îndată în ședința a doua s'a hotărât lungirea ședințelor cu o oră.

Probabil pe la sfârșitul săptămânii proiectul despre contingentul recruților va fi lege.

Justh și Rakovszky. Intre președintele Camerei Justh Gyula și vicepreședintele ei Rakovszky István stăpânește o rivalizare tainică. Vicepreședintele Camerei e muncit de aceeași ambiție ca și președintele: să ajungă șef de cabinet.

Favoritul francmasonilor, Justh Gyula, a încercat să-și câștige popularitate declarându-se aderent neclintit al băncii autonome, omul clericalilor, fostul ofițer de husari Rakovszky, încercase să-și câștige simpatiile „națiunii“ prin ne-

ele răspund necesității de-a exprima un gând. Priviți însă, de pildă, următoarea formă a poeziei „Quod vult Deus“:

„A vuit codrul,
Codrul a urlat.
Teii lui, mii și mii,
Albi s'au scuturat.“

Încă o casă.
Ghiață.
S'a stins o vieată,
Căminul s'a stins de ghiață.

A vuit codrul,
Codrul a urlat:
Eu am tei mii și mii
Și un cămin totuș a 'nghetat.
A vuit Codrul!“

Cetiți o cu atenție. Admirați forma asta modernă, fără formă. Ascultați cum vueste codrul și cum se screm munții, iar pe urmă, căutându-i înțelesul, întrebați-vă: n'a avut Mureșanu Andrei dreptate zicând „frumos e omul, Doamne, când mintea e regină“?...

Ei, iată, așa e povestea cu Isac-poetul. Păcat de el. E tinăr, într'o vârstă când ar trebui să fie poet și fără să scrie versuri. Și nici lipsit de talent nu este. Dacă se va desmeteci de sub proastele influențe și se va hotărî a-și jertfi pe rug primele aceste nebunii ale juneței, — mai știi? Poate să ne mai întâlnim cu dânsul pe câmpia largă a literaturii. Fiește însă, cu o singură condiție: să învețe mai întâi de-aproape dulcea limbă românească.

Il. Chendi.

maipomenita volnicie cu care luă cuvântul oratorilor naționaliști și prin purtarea brutală ce-o manifestă față de aceștia.

Primejdia opoziției naționaliste a trecut și au trecut, prin urmare, și prilejurile de-a se distinge. Rakovszky a rămas în umbră. Stăpânul situației e Justh. Focul rivalității arde, însă sub spuză și va trebui să izbucnească odată cu toată tăria. O mică mostră am avut în ședința de Sâmbătă a Camerei.

Opoziționalul „extremist“ Farkasházy ceruse să se constate dacă deputații sunt în număr pentru a putea aduce hotăriri valide. Președintele Justh a dispus să se facă apelul nominal și a constatat că dintre 453 de deputați abia sunt de față 62. Abia către 12 ore s'au adunat vre-o 100 de inși. Președintele, enervat de lipsa de simț, de datorie a deputaților, a fost cam brusc și cu cei cari veneau să scuze lipsa lor dela ședință, îndrumându-i să vină în biroul lui.

Rakovszky a profitat de momentul acesta de nervositate și a pus la cale un fel de interpelație. Poporalul Beniczky Ödön a luat cuvântul în chestie de regulament, criticând procedeul președintelui Justh și observând că și președintele părăsește sala ca să facă politică în culoare, agitând pentru banca autonomă.

Roșu ca racul, președintele li răspunde răstit că de câteori părăsește sala, o anunță vicepreședinților... Kossuthiștii încep să facă sgomot, să aplaude declarațiile lui Justh, iar când Beniczky continuă spunând că ia la cunoștință că președintele Kossuthist face politică cu permisia vicepreședinților 67-*iști*, furtuna izbucnește. „Ieșiți din coaliție dacă nu vă place! — Trebuie dați afară! — Să nu-i mai suferim în mijlocul nostru!“ și alte strigăte de felul acesta sburau înspre tabăra poporalilor.

Rakovszky s'a speriat și el și a fost cel dintâi care s'a ridicat pentru a declara că nu se identifică cu cele spuse de Beniczky... Președintele a procedat corect... ca întotdeauna....

Jezuitul va ști să pândească alt prilej mai bun și deocamdată se lapadă de încercarea nereușită....

Așa e în Ungaria. Oamenii sunt mici, dar patimile și ambițiile mari!

Discursul dep. Maniu. Deputatul Vințului de jos, d-l Dr. Iuliu Maniu, a luat cuvântul, în

ședința de Luni a Camerei deputaților, pentru a expune părerile sale și ale partidului asupra proiectului contingentului recruților.

A fost destul să declare că noi naționalitățile nemaghiare nu voim să fim maghiarizate și că „naționalizarea“ armatei nu urmărește nici ea decât ținta de-a ne desbină și pe calea aceasta de naționalitatea noastră; repetăm, a fost de ajuns să facă aceste declarații pentru că majoritatea să izbucnească în exclamații sgomotoase și insultătoare numai pentru ceice le preferă.

Bătăușii Camerei, în frunte cu Somoghi — Krausz Armin ridicau pumnii împotriva d-lui Maniu, care sta neclintit și-și urmă discursul. Președintele, în cele din urmă, neputând potoli sgomotul, a fost nevoit să suspende ședința. După redeschiderea ei d-l Maniu a mai zis câteva cuvinte, dar președintele i-a tăiat vorba... „Îți iau cuvântul, fiindcă nu se poate permite să agiți în Cameră împotriva limbii statului!“

„Îți iau cuvântul!“ Iată cum știu să răspundă la argumentele noastre!

Datini și limbă.

„Ce-i străin nu se lipește de sufletul meu.“

În sala cea mare, sala festivă din muzeul Asociațiunii, se țin de un timp încoace Dumineca seara ședințe de caracter literar.

Se cetesc piese bune din autorii noștri mai de frunte, se cântă din gură și la pian, se declamează și se dau reprezentațiuni teatrale.

S'a făcut un început bun, publicul nostru merge cu plăcere la asemenea serate literare, ascultă cu plăcere, și se alege cu ceva bun.

Sunt cam 4 ani decând am accentuat eu trebuința de a se aranja asemenea serate literare.

În Sibiu avem din mila Domnului bărbați, cari au voie să lucreze, știu să lucreze bine și și voesc să lucreze; avem femei cari cu predilecție cultivă muzica, avem multă tinerime cu aplicație și cu dor de a se cultiva, mai ales cu dor de a se cultiva în cele naționale, cu dor de-a primi directivă în cele literare.

Asemenea serate literare au aici teren destul de bun, și ar fi păcat să nu îndrumăm pe căi bune aplecările firești ale junimei.

Lucrarea aceasta — credeam eu — o poate face, e chemată să o facă pătura cultă a societății române din Sibiu.

În special chemate erau — după a mea părere — să o facă reuniunile noastre cu mențiune culturală.

M'am adresat deci la trei reuniuni cu asemenea misiune: la reuniunea femeilor române din Sibiu, la despărțământul Sibiului al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, și am oferit concursul reuniunii române de muzică din Sibiu, al cărei prezident pe vremea aceea eram eu.

Lucrarea începută n'a ajuns la rezultatul intenționat și dorit de mine.

N'a fost sosit plinirea vremii.

Eu mă bucur și se bucură toți oamenii de bine, că a sosit acuma plinirea vremii.

În una din Duminecile postului de Crăciun la o asemenea serată a cetit doamna Adelina Tăslăuanu o frumoasă schiță de Brătescu-Voinăști: *Nicușor*, poveste de Crăciun.

Asupra auditorilor schița aceasta a făcut o adâncă impresiune.

Limbajul frumos, predarea la înțeles și bine simțită și pronunțarea frumoasă a pătruns în inimile tuturor.

Am avut momente de rară fericire și mulțămire, dar totodată și de o nemărginită durere.

Și am rămas totuș cu durerea, care mă stăpânește și azi.

Bucuria băiatului din schița măestrului ne-a înduioșat până la lacrimi.

Lucrul se petrecea în ajunul Crăciunului.

Gândul nostru a sburat la copilăria noastră, la datinile românești din ajunul Crăciunului, cu colindele noastre, cu al lor colorit național religios, la steaua, cu care umblam din casă în casă, la irozi, la cei trei erai. Gândul nostru a sburat la satele noastre, la poporul nostru, care prin datinile sale a trăit, și la cari cu îndărmire, cu dragoste mai ține și azi.

În o asemenea comună românească ne-a introdus autorul schiței, sufletul copiilor noștri e zugrăvit cu măiestrie prin băiatul, care vrea să ajungă cu orice preț la casa boierului.

Și în casa boierului se serbează ajunul Crăciunului pentru copilași.

Ajunul Crăciunului se serbează cu un obicei strein, strein de firea, strein de tot trecutul neamului nostru românesc.

Eră ridicat un arbore, numit pomul de crăciun, eră împodobit cu luminări, cu hârtii colorate, cu tot felul de dulcetuți, turte, covrigi,

In noaptea Crăciunului...¹⁾

de Daniel Vodena.

Câmpul tot albise până în colțurile cele mai ascunse, iar ninsoarea se așterneă domol, pe valurile de zăpadă ce îmbrăcaseră pământul. Satul dormea sub pătura albă a iernii și numai fumul ce se înalță din geamii, mai viețuia parcă, în adormirea aceea a firii. Eră o iarnă blândă, caldă.

Venise pe tăcute — întâi cu câțiva fulgi mari, leneși, ce se desprinseseră din văzduh ca niște stele înghetate, și cari, ca un noian de fluturi zglobii, dănțuiau câteva clipe, ca să se facă tot una ca cei cari sărutaseră pământul și numai se deslipiseră.

Pe o așa ninsoare, cam la jumătate luni lui Decembrie porni mitropolitul Antim din Coreea, însoțit fiind de un diacon, și de câțiva soldați.

Toți erau călări. Unii din soldați o luară înainte fugind să vestească pe săteni, că mitropolitul e pe drum. Cei din sat însă știau că Antim trebuia să vie în ziua aceea și se pregătiseră cum nu se putea mai bine.

Preotul — Economu venise și el la mănăstire, împreună cu ceilalți fruntași ai satului, prin cari

se ivea și capul viclean al profesorului Toma, și ochii vioi a lui Nisi.

Leonida și cu alți câțiva, erau duși jos la livezi pe unde trebuia să intre în sat mitropolitul.

Îl așteptau acolo, cu capetele descoperite, cu inimile tremurând de neliniște. Ninsoarea se cernea necontenit încărunțându-le creștele și îmbrăcându-i ca într'o haină de sărbătoare. Pe la ferestri, capetele femeilor, pieptenate cu mai multă grijă ca de obicei, își țineau luminile în văzduh, încercând să zărescă prin păcla fulgilor fesurile roșii ale soldaților ce însoțiau pe mitropolit; dar afară de ninsoare, și câțiva pomi în fundul zării, nu se mai vedeă nimic. Dela o vreme, se vede că cei desus, dela mănăstire, zăriseră ceva, căci clopotele, porniră să se bată cu putere, și să învioreze liniștea văzduhului.

Nu trecu mult și pe șosia se zăriră niște umbre negre ce sburau pe deasupra pământului, purtate de alte umbre mai lungurețe. Inimile celor dela poarta satului începură să bată cu mai multă putere, ca și cum vedeau a doua oară pe Mesia.

Mitropolitul ședeă călare pe un armăsar negru, care pășea falnic în mijlocul acelu sat, nevăzut încă; diaconul îl urmă țanțoș, iar ceilalți oaspeți, soldați, veneau mai înapoi, călărind niște roibi plini de viață. De se întâmplă câte un om pe drum, acesta se apropiă sfios, de mitropolit, își scotea fesul, dela câțiva pași și venea apoi lângă el, ca să-i sărute mâna.

Antim binecuvântă în dreapta și în stânga, pe când după ce străbătu tot satul ajunse lângă pragul mănăstirii, unde îl așteptau alte părechi de săteni. Și aceștia se aplecau tot așa de umiliți și-și arătau, — prin îndrăzneța atingere cu buzele, a sfintei mâini, — supunerea lor ce o poartă stăpânului lor a tot putinte. Lui Antim îi plăceau toate acestea semne, căci se proptise foarte țeapăn în șea și primea cu îngâmfare plecaciunile supușilor săi. Părintele Policarpie, se uită la el și se închipuia mitropolit. Mai mult decât oricând, ar fi vrut, ca acum în clipele acestea când se risipise atâta umilintă, să fie El cel căruia i se închină o lume. La gândul acesta se cutremură, căci vedeă înainte noaptea ce trebuia să urmeze acestei zile.

Își făcuse bine socotelile părintele Policarpie. El arătase tuturor cât de mare îi e iubirea pentru noul mitropolit și câtă grijă pune să nu i se întâmple nimic, când va veni la mănăstire.

Apoi după ce mitropolitul va fi fost ucis, el ar fi aruncat vina asupra lui Ismail Durduș, care se aruncase dintr'adins ca să-i păzească sosirea. De oarece pe capul lui Ismail ce pusese un dar și mai mare, căci fiorosul bandit eră greu de încolțit, părintele Policarpie, ar fi vorbit cu Valiu să îl dea el pe mână, dacă ar fi pus acesta o vorbă bună, dacă l-ar fi asigurat că el va veni după aceea, pe scaunul unde se va fi prăbușit Antim. Eră o socoteală bună căci Valiu ar fi fost foarte

¹⁾ Fragment din povestirea macedoneană „Egumenul“ ce va apare în editura „Bibliotecii pentru toți“.

bomboane, poame, cu un cuvânt cu tot ce poate înveseli inima copiilor.

Și eră mare sărbătoare ziua aceea în familia boierului, mare sărbătoare în biserica creștină, mare sărbătoare în viața poporului nostru românesc.

Copilașii noștri pe la sate cât e de lung postul Crăciunului seară de seară sub conducerea învățătorului și a preotului, căci aceștia sunt povătuitorii poporului nostru în toate afacerile lui, copilașii noștri, zic, lucră cârpind la stele și învățând colinde, ca să poată preamări pe Domnul în ajunul Crăciunului.

La satele noastre se cultivă datinile străbune în sânul poporului, spre a-l întări în acelea, căci și prin acelea s'a conservat firea românească a poporului nostru.

În casa boierului se cultivă datine streine, se lucră la înfrumșetarea pomului de Crăciun.

Tabloul este din cele mai fermecătoare.

Copilașii sunt așezați în jurul bradului înfrumșetat și luminat, și așteaptă începerea serbării cu cântare.

Eram ca sigur că se va salva totul cel puțin la încheiere; așteptam să aud tradiționala colindă cu momente din viața bisericească:

„Trei crai dela răsărit“,

„Steaua lui Christos“,

„In orașul Vifileem“ sau momente din viața poporului nostru:

„Sub poale de codru verde“,

„Sub cerul roșu 'n răsărit“.

Copilașii boierului, sub conducerea mamei, care a acompaniat la pian, cu glas de inger au cântat:

„O Tannenbaum, o Tannenbaum“.

Am eșit dela pielegere cuprins de durere.

Limbajul frumos, vorba dulce, fagur de miere, de pe buzele doamnei Adelina Tăslăuanu, ca muzică dulce răsună încă în sufletul meu, când a ieșit la poarta palatului muzeului național un glas ascuțit cu un semnificativ vocativ în „a“, „Tullia“ a trecut ca o săgeată prin sufletul meu.

Vocativele acestea în „a“ ascuțit mă urmăresc de 25 de ani, de când sunt în serviciul școalelor de fetițe românești de aici.

„Ana dragă“, „Aurelia dragă“, acel „a“ ascuțit taie ca briciul.

Poporul și pe aici folosește vocativul corect; „Ană dragă“, „Mărie dragă“, școala însă nu.

mândru să fi prins pe acel drac în chip de om, pe care nu-l putea prinde nime. Și ca răsplată pentru ajutorul dat, nu se cădea oare ca părintele Policarpie celce făcuse atât de mult pentru prinderea hoțului să fie numit în locul celui omorât?

Noaptea coborâse de mult în jurul mănăstirii. Ninsorea care până acum se lăsa toată pe câmpii, începu să se svârcolească în văzduh, chinându-și roiul de fluturi în bătaia unui vânt geros care se pornise de cu seară. Din ce în ce tot mai tânguitoare se făcea bătaia Crivățului până ce se lungi deodată într'un suspin dureros, înecat de mânie....

Apoi vântul începu să urle năpraznic, răsculându-și toată ura înăbușită de atâta vreme și lovind în zidurile munților, părea să le dărâme. La mănăstire eră încă lumină. Sătenii cari întimpasera pe mitropolit, ședeau acum împrejurul lui, în iatacul curat acoperit cu velințe noi. Fie că le plăcea cum vorbește mitropolitul, fie că nu le venea să plece pe noaptea aceea înfricoșată, ei rămăseseră la mănăstire și ascultau pe înaltul oaspe, care le spunea despre furtunile din țările înghețate, unde tot anul e o iarnă, și unde soarele e mai rece decât luna noastră. Apoi după ce isprăvia de vorbit ceva, sărea la altceva cu totul deosebit de cele ce vorbise până acum ca să spuie după aceea că la brăul pământului e o căldură cum numai în iad o mai fi.

Cei vre-o zece săteni ședeau pe jos cu

„Cartea aceasta este a lui Ana“; „creionul acesta este a lui Aurora“, acestea sunt expresiuni zilnice.

Mai vine apoi vorba trăgănată și stricată, după toate dialectele din patria noastră.

Aceasta m'a durut și mai tare.

De ani 20 am tot stărunit să se aducă la școala noastră de fete o profesoră, cel puțin una din România, pentru limbă, numai pentru limbă, ca în școală fetițele noastre să își însușească o frumoasă limbă românească, o corectă pronunțare românească.

Știu eu bine, că o asemenea acuzițiune cere jertfe materiale, dară acelea jertfe s'ar răsplăti însutit și tamiit.

Dacă a venit timpul pentru seratele literare inițiate cu ani înainte; dacă comitetul actual al Asociațiunii ajutat de o doamnă a cărei casă e loc de întâlnire pentru toți ceice iubesc muzica, a realizat această veche dorință a noastră a Sibiienilor, pentru ce să nu fie sosit vremea și pentru formarea limbajului la școala noastră de fete.

Să cerce lucrul acesta duhul de azi al comitetului Asociațiunii.

Mateiu Voileanu.

SCRISORI DIN BUCUREȘTI.

Iarnă grea. — Amintiri. — Rapsozii fără domiciliu... — Casa artiștilor. — Filozofia unui om sărac.

Așa zile de iarnă n'au mai pomenit Bucureștenii din vremea cutremurului celui mare. Moșnegi cu ghenunchii indoți și cu fața ca o pungă, își amintesc zile de urgie din vremea de demult. Vântul le cântă cele dintâi colinde, felinarele le amintesc balurile de pe vremea lui Mavrogheni-Voevod, iar zăpada luminată de lună, cele dintâi garduri sărite în curtea adorată.

Printre moșnegii aceștia, bătrâni ceva mai tineri, dar cu sufletul de două veacuri, își poartă amintirile copilăriei petrecută sub cine știe ce poală de munte, într'un sat, departe; visători fără slujbă, rapsozii fără domiciliu psalmodiază rar, acel o frântură de regret, acel o concert de ideale. Fumul de țigare li-se strecoară printre degetele chihlibarii, împăclându-le ochii.

— Ehe, măi... Curgea o gărlă în josul satului... Da o să fie bine și mâine... Atâta că sunt editorii cam ticăloși.. Azi mâine se înființează „Casa artiștilor“... Aveți barem ce mănca... Și

picioarele încrucișate și ascultau doar așa ca să nu zică mitropolitul că nu-i fac atâta cinste, căci lucrurile acestea le știau ei mai de mult: le povestise mult mai frumos Toma dascălul. Antim care stă lângă foc țeapăn, pe niște perne cât o movilă, avea lângă el pe egumenul mănăstirii iar în față pe cealaltă parte a vetrei pe preotul Teodor. Acesta ținea ochii spre mitropolit și-l ascultă ca pe unul ce vestește lucruri pururea noauă. După ce isprăvi sacul cu învățături Antim începu să le vorbească de viitorul Macedoniei, îndemnându-i să se dea de partea Grecilor căci aceștia sunt adevărați stăpâni ai zilei de mâine; numai lor li se cuvine să fie moștenitori ai lui Alexandru cel mare.

— Nu vedeți — le spunea el, că în orice parte a Macedoniei vă veți duce, toți acei ce se întâlnesc își spun „bună ziua“ în grecește? E sat unde să nu se vorbească această limbă? Și apoi nu tot Grecii ne plătesc pe noi, pe mine ca mitropolit, pe dta cinstite econoame ca preot al satului, pe Kir. Toma învățător? Nu slujiți voi grecește în biserică? — La școală nu învățați ca în școalele din Atena? — Dar învățătorul Toma cocoșatul, abia își putea ține răsul, într'un colț în care se infundase. Hohotele pe cari și le înăbușea în piept, se umflau acolo și-i săltau umerii strâmbi, sguduindu-i întregul trup. Apoi când se mai potoli, șopti ceva unuia dela spate, și se puse iarăș pe răs. Cățiva: hi! hi! hi!

ziua de azi și cea de ieri, le-om uita ca pe cele de alaltăieri... Ai o țigară?..

Crâmpete de vorbe plutesc, pier. Altele vin ca niște unde din adânc. Un colț de cafea, o masă de ceainărie sau o odaie largă și săracă, au auzit deatâteaori spovedaniile trubadurilor.

„Ei da, avem și noi boemii naționali... stihuitori și nuvelisti, pictori sau redactori concediați, aci vagabonzi, aci locuitori în odăi umede îndură sărăcia cu rezemarea unui misionar catolic. N'avem încă mansardele înguste din vecinătatea cerului; dar avem igrasia „camerelor mobilate“, pe unde au trecut sute și sute de arhivari, administratori de reviste și profesori de violoncel.

Acolo, în „camerile mobilate“ se adună cete răslețe, filozofează, regretă, se revoltă și iar filozofează.

— Dar vine unu și zice: mă, eu am un milion și vi-l dau vouă. Adică, vă fac o casă cu sală comună și despărțită, aci scriitori, aci pictori, aci muzicanți. Stați ca bulibașii, cu gândurile adunate. Nu vă 'ncurcă grija mesei, nici a pernei, nici a pingelelor. Hai, să vă vedem, o să faceți ispravă? Dar vine altu și zice: Aș!... Se duce dracului inspirația! Lipsa grijilor le taie firul gândului. Ii închizi — s'a isprăvit cu ei. O să-ți cânte, da' o să-ți cânte ca pasărea în colivie. Nu, lasă-i în voia lor, precum pasările cerului, cari nu știu ce-or mănca mâine, dar cântă...

— Vezi mă, nu i așa. Dacă am avea noi foc în sobă și gaz în lampă, am putea scri, ehei! Dacă n'am fi flămânzi, am sătură pretențiile celui mai dificil critic. Dacă am avea noi cărți, mă, ce foloase am trage din ele!? Și noi nu vrem cărți în rafturi de nuc, cărți cu cartoane roșii, cu litere de aur... Atâția bogătași au cărți și nu le cetesc! Atâția funcționari iau sute și mii de franci, fără să facă nimic...

— Inscrite-te la noi, la club, nu ți-am spus? — strigă un „tovarăș“, socialist de meserie.

— Nu!... Arta și socialismul sunt și trebuie să rămână cei mai mari dușmani!...

— Asta-i bine. Eu zic așa și am dreptate: mă băieți, câte sute de biserică sunt în București?

— O fi trei sute, ha?

— Sant.

— Bine mă, câți popi nu se hrănesc pe urma lor? Noi, de ce să n'avem o singură bise-

pătrunseră până la urechea mitropolitului, dar acesta se făcu că nu-i aude și nici nu întoarse spatele ca să vadă de unde veniau.

Teodor Economu știa că neastâmpăratul său de nepot e cel care hohotește și-i aruncă iarăș o privire muștrătoare. O tăcere de vre-o câteva clipe domni în iatac — până ce glasul economului se auzi limpede, ca o tânguire de jale, ca un avânt al vremurilor viitoare:

Să mă ierți sfinția ta că vorbesc astfel, dar e mai rău să ți închizi sufletul, decât să lași pe alții să vadă ce e în el. Poate că cei mai mari vor vedea acolo năzuințele noastre cum se frământă de atâția amari de ani fără să fie înțelese, sau înțelese într'un chip greșit.

„Dela o vreme, mi-a fost dat să văd cum se sfășie frații între dânșii pentru o patimă de vre-o câteva clipe. Suntem creștini sfințenia ta, și ne facem de atâtea ori mai păgâni decât că ne stăpânesc și ne ucidem între noi, pentru ce? Nu din luptele noastre va ieși libertatea pe care de atâta timp o visăm? Vom ajunge noi stăpâni pe casele noastre, pe ogoarele noastre, dacă ne vom certă azi cu bulgarii, fiindcă unul din ei a zis că trebuie ai bulgarilor să fim, cu un grec fiindcă acesta vrea să fie cu orice chip privit ca un stăpân, cu un aromân, — fiindcă își cere și el dreptul său?

„Vom fi puși și noi vr'odată în rândul celorla ceș au o țară, dacă vom ascultă încă de sfaturile

rică, adevărata biserică, în care să slujim ca niște preoți ai artei?! Oare nu arta e adevărata religie de azi, de ieri și mai ales de mâine?

— Ce mai faci, Nostalgie? Pletele văd că și-au crescut cu trei centimetri. Și văd că îmbrăcămintele tale s'au ros cu jumătate de milimetru. Ce mai faci?

— Eterna poveste: trag de coadă pe Mefistofel. Sunt sigur că îndată ce voi înceta să trag pe dracu de coadă, îmi va pune mâna Dumnezeu în cap. E o acțiune imediată și se petrece atât de iute, încât nu ști ce și-a întâmplat mai întâi: și-a pus Dumnezeu mâna în cap, ori s'a rupt coada dracului?

— Pe unde mai scrii? Am auzit că nu mai ești la „Vocea Cucuvei“?

— Nu. Am ieșit de mult. A fost și Petică acolo, dar a stat numai o lună. Eu munceam cât doi sârbi și mi se plătea puțin. Munceam mult. După o lună, am fost înaintat la „Note și impresii“; directorul a adus un băiat să-mi ajute la corectură și mi-a împărțit-lea cu el. Indignat am plecat.

— Bine, da acu ce faci? Cât câștigi?

— Hăm! Așa și așa. Douăzeci, douăzeci și cinci de franci tot îmi iese pe lună. Sunt redactor la „Revista celor înalți“.

— Cum, numai cinci franci pe săptămână? Păi poți s'o răsbești?

— Ehei, mă, eu sunt omul cel mai fericit din lume. Am doctrina mea filozofică, aparte. Am descoperit revelațiunea divină! Știi în ce constă fericirea? Ai o țigară?

— Nu, nu fumez. În ce constă fericirea?

— Ascultă teoria: Omul nu e niciodată mulțumit de soarta lui. Dacă și-ar da el seama cât e de fericit, neavând chiar un paltonaș pe el, omenirea ar fi un imn de slavă înălțat creatorului.

— Cum așa?

— Când te scoli dimineata, în loc de rugăciune să zici: „Mulțumescu-ți tie doamne, că n'am murit azi noapte. Mulțumescu-ți tie doamne, că m'ai invrednicit cu ale tale daruri trupești și sufletești. Ce ar fi dacă n'ași avea ochi, mâni sau picioare? Chior să fie omu, și să mulțumească lui Dumnezeu că nu e orb. Să fie sănătos și să mulțumească lui Dumnezeu că nu e nebun. Să fie nebun și să zică bodaproste că nu e prost...“

— Ești apocaliptic rău, Nostalgie!..

— Veni-va ceasul când sămânța aruncată de mine în sufletul tău va încolți și va da rod. Pân'atunci, hai să luăm o cafea cu lapte. Tu plătești. Fericirea omului constă în dorințe și vise. Eră o vreme când aveam și au parale. Nu le simțeam rostul. Nu știam ce să fac cu ele. Părea că am o greutate, pe care o cumpărasem cu prețul împlinirii unei iluzii. Și o iluzie împlinită, e o desiluzie. Iși perde tot farmecul pe care-l avea ca chimera. Cât n'aș vrea acum să am câțiva franci!.. Indată însă ce i-aș avea în palmă, aș fi robul lor, — și asta n'o vreau. Mă rog, un clown spune: Cine e mai mulțumit? Un milionar sau un tată cu 12 copii? Milionarul? Nu!.. Fiindcă el tot ar mai vrea milioane, pe când tatăl de familie e mulțumit cu cei 12 copii ai săi!..

— Bine mă băiete, așa e, da ce mănânci tu? Ce faci mai întâi cu cei 5 franci?

— Dau băutura la băeți!..

— Și'n timpul săptămănei ce mănânci?

— De 4—5 ori, toată săptămăna. M'am învățat. Măncarea te îngreunează. Simți că ceva te atrage spre pământ și te încătușează aici, nelăsându-te să te înalți în sferi senine, să visezi. Dar când mă răsbește foamea, parcă-mi iese ca prin minune în cale un prietin simpatic, ca acum și îi zic: Ei, ce se-aude cu cafeaua de care eră vorba adineauri? Sau dacă n'ai mâncat încă, hai să luăm masa împreună.. Am să-ți desvăluiesc întreaga mea doctrină filozofică. Câștigi mult prin asta. Te fac să pleci fericit de lângă mine, or câte griji și-ar împovăra sufletul tău nobil... Mergem? Mersi!.. Bun băiat!..

1 Februarie 1909.

E. Victor.

APEL

Biserica gr.-or. română din Sibiu, sub inf. — roagă institutele noastre de cultură, pe dnii autori, cum și pe on. public binevoitor, să binevoiască a dărui cărți și bani, pentru a se veni în ajutor bibliotecii publice, ce numita biserică înființează.

În numele comitetului bibliotecii:

Preotul O. Mureșan.

*) Ziarele noastre sunt rugate să reproducă apelul acesta.

Poeme în proză.

Moartea unei crisantheme.

O fată mi-a dat o crisanthemă!

Da, dar numai atât. Fetele nu dau niciodată mai mult.

Floarea ca și fata, erea o tinerțe vie, un basm de viață. Sute de albe petale brăzdate de mâna naturii, desvăleau în taină o lume de poezie... și acolo de unde sburau fluturii de soare și de vânt, strălucea ca un sămbure de foc, miezul floarei, purtător de nașteri și mireasmă.

M'am împodobit cu crisanthema!..

Nici-o frumusețe nu-i mai răvnită de lume, nici-o artă nu-i mai desmierdată de cântăreți, nici-o stea nu-i mai îndrăgită de supușii vieții — decât o floare!

Zile întregi mi-am pierdut ochii, — arși de-o altă crisanthemă, — în preajma razelor ei. Și câte nopți, câte visuri și câtă lume de farmec și de poveste, nu s'a redșteptat în mine!..

Cu vremea, toate se schimbă.

Crisantheta devenise o oglindă vrăjită, căreia-i dam ochii pentru a-mi reflecta trecutul; un vis luminat, ce cu o pătimăsură îmi povestea viața:

Flori pe cer, flori în aier, flori pe mormânturi!.. și numai la tine inimă — nici-o floare!

A murit crisanthema!

Razele-i s'au strâns, veștejindu-se. Și ca un suflet căzut, se vindeau păcatului tot mai mult, tot mai mult...

Vai! și cât am plâns moartea crisanthemei! Și câte lacrimi voui mai semăna încă pe ogorul amorului!

Inima-i păcatul! Și cine n'a păcătuit dintre oameni? Ea e fluxul și refluxul vieții... Și cum valurile chiamă vânturile, tot astfel și inima strigă omul.

Numai acestui tot îi putem aduce jertte și numai acestui mort îi putem cânta învierea!

S'a stins și fata!

Cât decuvreme mor sufletele 'n sufletele noastre: niște valuri ce se 'nghit unele pe altele!

E o lege, poate mai judecată, poate mai stricătoare decât toate legile... uitarea! Ce curând am uitat crisanthema!

Și poate-mi vor mai da fetele flori... și poate vor mai muri multe crisantheme atinse de mâinile femeilor, în închizătoarea inimei mele!..

Vor trece ani, veri și toamne, primăveri și erni.. vor veni iarăși crisantheme răsărite din flacăra sămburelui de foc! Și mă voui mai împodobi cu multe flori... și voui mai îndrăgi multe paseri pământene... și voui mai strecura prin pânza ochilor, multe lacrimi încă...

— Numai cu tine, crisanthemă cerească, floare a gândurilor mele, nu mă voui împodobi niciodată... deși te port în suflet totdeauna! D. M.

Conferințele „Asociațiunii“. Duminecă, în 21 Februarie a. c. dl Dr. I. Lupăș va ține în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii“, la orele 6 seara, o conferință cu titlul: „Doi ani din viața lui Șaguna“.

celor ce bagă zădărie între noi, de turcii vrăjmași care rād de îndărătnicia noastră?

„Sunt mai mult înțelepți decât răi, aceștia Sfîntia ta. Ei indeamnă pe albanezi să ridice toporul împotriva Grecului, pe grec împotriva cuzovlahului. Pentru ei luptele noastre sunt liniștea desăvârșită; să tem să nu fie pace între noi, căci atunci nu va fi pace între ei.“

„Aici, în satul acesta, noi nu ne închinăm nimănui dintre popoarele care se ceartă pentru Macedonia. Și totuși, când suntem liniștiți din partea celorce ne apără suntem atât de fericiți în singurătatea noastră! Noi ne iubim patria, Sfîntia ta. Noi ne iubim locurile acestea unde ne-am născut și unde am copilărit, unde ne vor putezli oasele. Inima noastră n'a bătut niciodată pentru vre una din țările acelea care se ceartă pentru noi. Ce ne pasă nouă de oamenii lor, de obiceiurile lor, când avem și noi oamenii noștri și obiceiurile noastre.“

„Vrem o țară care să fie a noastră; o țară unde noi să dăm legi, căci numai noi știm ceace ne trebuie, vrem ca Macedonia să nu fie nici a grecilor, nici a bulgarilor nici a românilor.“

„Sfîntia ta noi vrem ca Macedonia să fie a macedonenilor!... Așa grāl bătrânul. Ceialalți, plecaseră frunțile la pământ și clătinau capul. Nimeni numai vorbea. Și mitropolitul tăcuse pe movila unde eră cocoțat. Numai pe afară vântul năpraznic vuiă, o prevestire groaznică sbătându-se

în prăpastie ca un balaur prins în cușcă. Dacă vre-un drumeț ar fi putut străbate sbuciumata pânză a văzduhului și și-ar fi putut asvârli privirile spre mănăstirea Precista, mohoritele turnuri i-ar fi răsărit negre, ca niște uriași înghetați de atâta vifor, de pretutindeni dintr'un întunec adânc în veșnica noapte a neștiinței. Un ochiu ager ar fi zărit însă un bob de lumină ce nu-și găsia odihnă și rătăcea dintr'o chilie într'alta... Eră părintele Policarpie care nu putea să doarmă, care nu trebuia să doarmă. Dupăce sătenii plecaseră pe la casele lor, el dusesese pe mitropolit în odaia în care trebuia să se odihnească, în noaptea aceea — o odaie tot atât de curată ca iatacul. Antim dupăce își făcū rugăciunea cercetă ca să fie sigur că pe nicăieri nu puteau veni hoții. Fereastra — singurul loc pe unde ar fi putut intra un purtător de gând vrăjmaș, eră deasupra unei prăpăstii fioroase. Pe acolo ar fi fost cu neputință cuiva să intre în odaie. Ușa dădea în chilia în care trebuia să doarmă părintele Policarpie, așa că banditul trebuia să deștepte mai întâi pe acesta ca să intre la mitropolit. Antim se culcase pe saltelele moi și înfășurat în pătura călduroasă; cu ochii la focul ce pălpăia vesel pe vatră, se gândea la vorbele economului. Poate că avea dreptate bătrânul, căci prea îi tremurā glasul și ochii prea îi erau înlăcrămați când vorbea. Dar el, mitropolitul nu eră macedonean ca să poată simți și el ca oropsiții

aceia dela poalele Țurțurilor. El eră grec înflăcărāt — și Macedonia trebuia să fie a grecilor. Cu gândul acesta el adormi. Părintele Policarpie pândea. Când îl simți visând el își înăbuși bătăile nebune ale inimei, încercă să potolească zvăcnirea tâmpelilor și ușor în vârful degetelor trecū pragul porții ce-l despărtea de mitropolit. Antim dormea adânc, cu fața scaldată în lumina vioaie a vetrei, trecând ca un șarpe egumenul se apropie de el, încercă să-i dea jos plapuma ca să l țintească la inimă. Dar mitropolitul se deșteptă dintr'o dată și scoase un strigăt puternic. Fu țipătul său cel din urmă, căci ucigașul se năpusti cu furie asupra lui, îi strânse gâtul în mâna vânjoasă și cu dreapta care ținea cuțitul strălucitor, începū să-l lovească în față găurindu-o în răni. Antim se svârcolea sub apăsarea acelei mâni de fer, și înzadar începū să ducă mâna spre gâtul ca să scape de strânsoare. Toată fața lui eră un lac de sânge, un ochiu al său neînsăngerat încă se rostogolea în orbită par'că cerând milă par'că blăstămând. Ochii popii străluciau ca ai unei fiare. Când îi părū că destul sânge cursese, ca să poată lua puterile unui om el ridică trupul încă însufletit al mitropolitului și-l târi spre fereastră. O rătăcire de lumină din mijlocul jeratecului se refrângea pe fața lui Antim și o zugrăvea ca pe a unui mort sculat din criptă. Sângele care curgea șiroaie din răni se prelingea pe fața lui de mort, pătă cămașa albă și se lipea de mâinile galbene și subțiri!..

ECONOMIE.

Reuniunea rom. de înmormântare din Sibiu.

Duminecă în 14 Februarie n. c. și-a ținut „Reuniunea rom. de înmormântare din Sibiu“ a 9-a adunare generală, sub conducerea prezidentului ei dl P. Lucuța. Din raportul general, cetit de secretarul Reuniunii dl Vic. Tordășianu, mi-am reținut următoarele date, cari mărturie sunt a rostului umanitar ce-l are acest așezământ folositor. În scurtul timp de 9 ani, de când Reuniunea s'a înființat, a sărit cu ajutoare în 140 cazuri de moarte, solvind la mâna moștenitorilor legali ai membrilor răposati în total cor. 16,419.63, iar cu celea 10%, ce se detrag în favorul fondului „Azilului“, în total cor. 18,221.30. Dintre cei 140 membri răposati, 91 au aparținut clasei muncitorilor și zilerilor, câte 24 clasei meseriașilor și inteligenței, iar 1 clasei comerșanților. Reuniunea așadară stă în serviciul oamenilor celor mai lipsiți. Ea dispune de o avere de cor. 12,059.24.

Fondul înființându-l „Azil“, ce are să adăpostească pe orfanii și neputincioșii noștri, dispune de cor. 5.232.90. Această avere se repartizează astfel: „fondatiunea generosului căpitan pens. Ioan Toma“ cor. 1,984.06; „fondul Pantaleon Lucuța“ cor. 573.83 și „fondul Victor Tordășianu“, cor. 438.27, iar averea proprie a fondului e de cor. 2,236.74.

Fundatiunea căp. Toma se alimentează din procentele ce le aduce suma de cor. 1900, pe care a dăruit-o generosul căpitan drept bază a fundatiunii, fondul Lucuța și Tordășianu, din competențele lor de câte 4 respective 3 cor. după cazurile de moarte, cu cari au pus temeiul fondului „Azilului“ încă la întemeierea Reuniunii și cu procentele după averea acestor fonduri, iar averea proprie a „Azilului“ din 10%, ce se detrag din ajutoare și din procentele după banii de cari dispune.

În 1908 Reuniunea, deși a solvit după 24 cazuri de moarte în total cor. 3607.50, a adaus la avere suma de cor. 2431.86, din cari la averea proprie cor. 1665.75, iar la cea a fondului „Azilului“ cor. 766.11. Avera totală a Reuniunii și a fondului „Azilului“ e cor. 17,292.14.

Actualmente Reuniunea urmărește scopul de a întemeia o secție independentă, ceia ce se va putea realiza, când numărul membrilor va

trece suma de 600 și în fine caută un imobil potrivit pentru înființându-l „Azil“.

Cum Reuniunea în 1909 implinește 10 ani de activitate, s'a luat hotărârea să se scrie istoricul Reuniunii, care să se tipărească cu scop de a servi ca indemn pentru obștea noastră la alcătuirea de asemenea instituțiuni folositoare.

S'a ales noua direcțiune pe periodul anilor 1909—1911 în persoanele domnilor: P. Lucuța, prezident-director, V. Tordășianu, secretar, P. Ciora, cassar, Dr. P. Șpan, I. de Bardosy, T. Popovici, I. B. Boiu, A. Onițiu, I. Roman, frizer, F. Crucită, croitor, I. Marcu, pardositor, T. Moldovan, cismar, P. Stoica, S. Stoiță și N. Apolzan, economi.

„Iov.“

Moțul și firea lui.

Pe Valea-Arieșului în sus de Cămpeni, dăm pe ramura stângă a acestui sprinten râuleț de comuna Săcătura. O comună ca toate de aci în sus respirată pe dealuri în distanțe de Kmetri, iar pe îngusta vale vre-o câteva căsi, mai dese în jurul bisericei inșă, așezată pe un vârf de delureț.

Intrând în această bisericuță, vezi numai decât lumea cea nouă, căci ea nu de mult fiind zidită are ceva particular. Intreagă are forma crucii cu un fel de hore, precum sunt bisericile din Mărginime. O bisericuță curățică, lipsită de pictură pe pereți; numai frontarul e înzestrat cu icoane. Altar mare, spațios și curățel. Tinda femeilor nu e separată prin zid, ca la alte biserici din Munții-apuseni, deci și aici inovație! Jur împrejur e împrejurată de zid de peatră. Peste tot îți face o impresie plăcută și te elevează sufletește. Numai decât îți zici „Preot harnic, popor harnic“.

Sub dealul, pe care e zidită biserică, se află casa frumoasă a preotului cu etaj. Intrând aici și mai ales în căsile deasupra, vezi o bogăție de haine țărănești și domnești, încât îți se pare, că ești în casa unui bogătan român dintr'un oraș. La capătul grădinei șerpuește cristalinul Arieș, iar pe coastele de vis-avis, îți trimit brăduleții ozonul cel recreator. Amabilitatea cu care te întimpină doamna preoteasă, o moță sdravănă și drăgălașa domnișoară, te transpun în sfere mai înalte de gândiri și simțiri. Ospitalitatea moților în diferență de a săcuilor, ori sașilor e proverbială. Te imbie cu tot ce i-a dat Dumnezeu și te sălășluște cu toată dragostea creștinească, de care e capabil

Românul din acești munți. *Clipe vesele, remi-niscente plăcute, dulci suveniruri, iată fructele unei ospitalități de a Moțului.*

Casele economilor sunt aproape toate din lemn, construite cu gust și ici colea presărate cu ornamente pe la ferestri, uși, ori târnațe (coridoare). Curtea fiecăruia e ocrotită cu gard de răslogi, scânduri, ori nuele. Mai fiecare om mai de seamă are în curte și o culină, care e despărțită de casă, din precauție față cu aprinderile. În jurul căsii se află șura cu poețile, șoproanele, diferitele cotete, ori apoi stănele pentru oi în timpul de iarnă.

Din cele câte am putut experia, am observat, că poporul are stare bunicică, deși pământul e mai productiv numai pe sânul îngust al Arieșului, iar pe cele creste mai puțin productiv. Cu toate acestea aici se produce și cucuruz, iar pe locuri mai deluroase se fac holde frumoase cu grâu de primăvară, săcară, orz, ovăs, hirișcă, deasemenea cânepă și in. Pe lângă Arieș sunt frumoase lunci de fanațe.

Mai sus de casa preotului, mi s'a dat să văd la un loc: o moară cu două roți. apoi firez (joagăr) piud de haine de lână și pe deasupra o moară, purtată cu curele. Aceeaș apă le poartă pe toate și fiindcă aici Arieșul oferă apă în destulă abundență, așa a știut măestrul să distribue apa, încât toate pot umbla deodată. Când le pornește pe toate, parcă ești în o fabrică din America. Acestea sunt născocirile unei minți naturale. Dar și născocirile duse la extrem, de multeori te bagă în sărăcie. Inșuș iscoditorul, după ce și-a văzut opera terminată, neavând cui să lucreze eu acest aparat complex și intrând binișor în datorii, a luat drumul spre America. Grija o poartă femeile, căci el cu fiul seu s'au dus să facă parale, ca să scape de datorii și să se vadă răscumpărat de jugul debitorilor, cari nu-l mai cruțau cu dragostea.

Ocupația locuitorilor este *economia de câmp* în măsura dictată de asprimea locurilor, *economia de vite*, care începe a se nobilita cu rasa sviterană. Dar, partea cea mai mare a locuitorilor face *doage* pentru vase de lemn. Lemnul îl cumpără dela erar și-l aduc în desagi din mari depărtări, de pe la munții Dobrinului. Extensiunea comunei e până afund în munți în direcția Gilăului. Poporul e *pacinic*, foarte *religios*. Cât am stat acolo, în toată dimineața, făcea preotul cu cantorul și cronicul *serviciu divin* private și bine plătite.

Ce față groaznică!...

Și vântul cum gemea pe afară, cum se lovea de fereastră par'că să dărâme tot și să-l scape din mâna ucigașă, cum urlă chemând la răsbunare toate glasurile firii!...

Popa Policarpie credea că inebunește. El strângea cu putere, brațele slabe ale lui Antim și se căznea să-l ducă lângă gura neagră, ce-i despărțea de iadul de afară.

Ochii ucigașului inotau în sânge; fața lui învinețise, dar tot mai avu putere să deschidă fereastra și să apese pe Antim împingându-l spre peire. Trupul mitropolitului alunecă în jos, ca un fulg mare mai greu și mai alb ca fulgii ce dăntuiau în vânt. O răbufneală de viscol pătrunse prin spărtura zidului înfrigurând odaia. Popa Policarpie tremură din creștet până în tălpi. Li eră frică. Vol să fugă de acolo și să se vâre în plapomă să nu mai vadă să nu mai se gândească la nimic. Dacă ar mai fi stat acolo simțea că ar fi murit și el căci prea suferea mult, prea li bătea inima.

Nici mitropolitul poate nu suferise atâta.

Oh, mitropolitul... ce față galbenă, ce sânge, ce svărcoliri...

Il vede în sute de colțuri cu mii de ochi cari se învârtesc în orbite...

— Cine e acolo?... răsună un glas adânc, ca glasul pedepsei.

„Cine a strigat?...”

Și în prag apără o lumină purtată de un om pe care și-l amintea că-l mai văzuse cândva... Eră Metodie...

El nu putea să doarmă, îl chinuia un gând infricoșat. Auzise chiar glasul răgușit al lui Antim cum înviorează tăcerea mănăstirii. Venea să dea ajutor dar eră prea târziu. Egumenul stă singur în aiurarea nebuniei, și cu mâinile pline de sânge... Metodie îl sguduia de umeri. — Cine a strigat? cine a strigat?... O tresărire — și Policarpie își venise în fire.

— Ne-au omorit hoții, Metodie... Pe mitropolitul l-au furat...

— Unde sunt hoții? Pe aici au fugit... pe aici — și egumenul îi arătă fereastra. Metodie își scoase jumătate din trup afară, încercă să vadă ceva. Atâta așteptă egumenul; cât ai clipi îi înfipse mâna în ceafă și voi să-l arunce pe fereastră. Dar Metodie se țină bine. El se trase câțiva pași înapoi, și se repezi la părintele Policarpie.

— Ucigașule... Vrei să mă omori și pe mine? nu ți-a ajuns mitropolitul? Glasul său eră răgușit ochii i-se topeau în flacări. Voiă să-l țină bine pe egumen până ce se vor deșteptă oamenii să-l dea pe mâinile lor.

Amândoi se sguduiau în luptă, cercându-se să se biruiască unul pe altul. Pe fereastra deschisă grivățul năvălea cu putere, trăgând după sine tot viscolul de afară. Vântul biruia pe cei doi călugări care se luptau acolo ca niște dușmani

de o veșnicie. Odată pără că Metodie șovăește. Atunci egumenul îl trase spre fereastră încercând să-l arunce după mitropolit. La fereastră lupta fu și mai înverșunată: nu se mai vedeă decât două trupuri ce se sbat, se frământă par'că, se topesc într'unul singur, când amândoi se încordară cu avântul clipei din urmă și se rostogoliră în prăpastie.

Printul George al Sârbiei indignat în contra tatălui său. Ședința de eri a comitetului de apărare națională a fost foarte agitată. În decursul ei s'a vorbit între altele și despre conflictul dintre print și rege. Acesta i-a interzis fiului său să se mai întâlnească cu membrii comitetului de apărare națională precum și ca să se mai ducă pe la ministrii plenipotențieri.

Ordinul acesta atât de tare l-a indignat pe impetuosul print, încât i-a scris ministrului Milovanovici (cu care deasemenea e în dușmănie) următoarele: Tatăl meu e de cincisprezece ani prizonierul conjurațiilor și al partidului radical.

În urma acestei situațiuni suferă nu numai el personal ci și dinastia, ce dejă a ajuns pe marginea prăpastiei. Iată de ce consider de a mea datorie ca să mă pun în contact cu reprezentanții adevărați ai poporului și voi merge cu ei în luptă, chiar și în contra tatălui meu.

E cucernic acest popor, căci precum mi s'a spus nu se subtrage dela orice danie pe sama bisericeii. Sunt toți ortodocși dela roată, Români verzi, ca și bradul, care-i incunjură, nu clevesc, nu se prea păresc. Datorii au, dar mai puține. Beutori încă nu prea sunt. Sunt vecinic pe drumuri și ca atari cunosc țări și oameni depărtați. De aceea sunt și cu bunăcuviință.

Așa e Săcătoreanul, după cum l-am putut eu înțelege!
Dr. Petru Șpan.

Sâmbătă seara.

In amintirea lui † Dr. Aurel Oprea.

— O vorbire, care nu s'a ținut. —

Prietene,

Imi tremură glasul și nu știu dacă pot îngână câteva vorbe măcar, în fața ochilor tăi închiși pentru totdeauna și a buzelor tale, contractate în suprema liniște a morții.

Știeam că ești suferind, dar nu credeam — cum nu-mi vine să cred nici astăzi — că așa de curând trebuia să pleci pe drumul uitării și al tăcerii; că așa de puțin eră să mai rămâi printre noi, cari ți-am fost prieteni și tovarăși de gânduri.

Îți mai amintești tu, sub fruntea ta rece, în care a încremenit mecanismul gândirii, sub inima ta moartă, în care s'a stins pentru totdeauna căldura sentimentelor, — îți mai amintești tu de anii luminoși ai tinereții noastre, de visurile de aur, cari se spulberă acum de-odată, ca o ceață de dimineață, ca un abur, ce se risipește?

Îți amintești încă de inflăcările noastre discuții, de palatele ce le clădiam în văzduh, sprijiniți de cel mai dibaci arhitect al lumii: imaginația noastră la 21 de ani?

Și de Ghint cel cu vioara fermecată, de ochii cei frumoși ai fetelor dela noi, de vraja ce ne împrejmuia la vârsta aceea?

Iată, s'au risipit toate.

Tovarășii deodată ne-am împraștiat ca puii potârnicăi, și abia de ne întâlneam la ani de zile, să reîncepem firul intrerupt al visurilor noastre din tinerețe!

De acum n'o să ne mai întâlnim nici măcar arare, tu ți-ai luat drumul spre altă țintă, care numai poate fi a noastră, a celor rămași în urmă.

La treizeci de ani viața se începe numai, și tu o închei; la treizeci de ani ajungi abia la jumătatea sușului, și cale lungă mai este încă din poveste, cale lungă de muncă rodnică și înălțătoare...

Tu te-ai oprit chiar la începutul ei, închi-zând deodată cu svârncirea din urmă a inimei tale, nizuințele tale de student sărac și cinstit ajuns la liman, nădejdiile frumoase pe cari le așteptam să le realizezi alături de noi. S'a făcut deodată întunerec, s'a rupt o părticică din sufletul nostru, și bulgării grei se restogolesc peste scânduri, și fulgii de zăpadă țes un covor alb, un giulgiu de mort peste o viață, și peste o activitate care numai de aci înainte avea să vie.

În fața unui sicriu, care acopere osemintele unui bătrân, — ori cât de vrednic ar fi fost el, — rămâi cel puțin pe jumătate consolată, la gândul, că adormitului i-s'a rânduit măcar posibilitatea de a-și arăta măsura puterilor lui, într'o lungă și rodnică viață; cine va putea să măsoare însă nemărginirea speranțelor, ce se leagă de un tinăr abia pășit în lupta vieții? Speranța, în deosebire de celelalte bunuri reale, e — nemărginită. Nimeni nu-și poate da seama de ceea ce ar fi putut să săvârșească un tinăr, care s'a prăbușit chiar la începutul anilor de adevărată muncă!

Câte vieți tinere de o înaltă valoare s'au prăbușit în neant, și câte vieți de prisos incurcă încă mersul obicinuit al lumii!

Se poate că în durerea ce ne stăpânește, exagerez; se prea poate că anii îndelungați, ce i-am petrecut împreună pe băncile școlii, îmi dau o imagină mărită a închipuirii, o rază întârziată din Edenul visat de poet.

Probabil, în cursul vremii și tu te schimbai, asemenea altor tovarăși de ai tăi — foarte mulți! — cari cred astăzi, și vor crede mai ales mâine, că ținta finală a vieții e: banul. Probabil, că copleșit de sfârșitul hârtiilor albastre și de sunetul dulce al galbinilor și al cupoanelor tăiate, trăgeai dungă peste tot ce am visat împreună în anii tinerețelor și treceai și tu în ceata așa numiților „beati possidentes“, pentru cari trecutul umil nu mai este, ci numai viitorul, strălucitul și bogatul viitor.

Probabil, zic, dar eu nu cred!

Prea eră cinstită obârșia ta de Moț — să fi mândru de ea, prietene dragă! — prea eră curată memoria tatălui tău de preot românesc, care te-a crescut luptând cu multe nevoi, cu prescură românească și cu stipendii... Și prea eră curat trecutul tău de student crescut în școlile Blajului, îndurând destule neajunsuri mai apoi, la universitate.

Iată, îmi amintesc de intrunirea, ce ai avut-o de curând, absolvenții gimnaziului din Blaj. A fost dintre cele mai înălțătoare, la care am participat și eu, cu toate că eră între noi o mică diferență de vreme. Ce are a face! Micile diferențe de gimnaziști se aranjează destul de ușor la universitate, pentru ca mai târziu viața să le aplaneze pe deplin.

Te-am văzut atunci, cu ochii scânteetori, vorbind colegilor tăi entuziast, ca pe vremurile bune ale tinereții. Ai zis așa:

— Prietene! Eu sunt mândru că am crescut la adăpostul școlilor din Blaj. Sunt mândru că am crescut cu țipăi și prescură românească și cu stipendii. Și dacă Dumnezeu îmi va ajuta promit solemn, să restituți Blajului totul, cu ce m'a ajutat!

Tu te-ai dus, dragă Aurel, și Dumnezeu nu ți-a rânduit atâtea zile, ca să-ți poți îndeplini promisiunea. În scăpărarea fulgerătoare a ochilor tăi, în tremurul glasului, în entuziasmul tău, eră par'că ceva din acele frumoase și zadarnice închipuirii ale tinereții, acel neasemănat miraj al anilor tineri.

Tu te-ai dus.

Am rămas însă noi în urmă, sute și mii de bărbați, cari ne-am adăpostit la umbra celorlalte școlii, ne-am împărțit de aceeași prescură românească, ca și tine.

Și dacă soarta nu ți-a îngăduit să-ți implinești făgăduința, mai sunt încă în urma ta sute și mii, cari și-ar putea aminti de vremurile de lipsuri, cum ți-ai amintit tu.

La Blaj se dau, în calcul mediu, trei zeci de mii coroane stipendii anual, abstracție făcând dela obicinuiții „țipăi“ și dela alte favoruri, ce se dau tinerimii.

Câți dintre ei își mai amintesc de aceste binefaceri după ce au ajuns la liman?

Câți?

S'ar putea răspunde cu un singur cuvânt: nimeni!

Și școlile din Blaj tănjesc abia și dascălii lor sunt cei mai slab retribuiți în toată țara...

Iată, prietene dragă, în anul din urmă al vieții tale, cu cea din urmă îndărjire de entuziasm, ce clocotia în sufletu-ți aprins, tu ai dat o idee și ai fi realizat-o cu siguranță, dacă îți eră rânduit să mai trăiești măcar cât de puțin.

Vieța noastră e însă în mâinile lui Dumnezeu — și zilele noastre ca floarea câmpului.

Tu n'ai putut să realizezi gândul tău; sperezi însă că n'ai să-l duci cu tine în groapă.

Lasă în urma ta, prietene dragă, tot entuziasmul și toată îndărjirea nobilă a firei tale de fciior-de popă românesc.

Și deschide-ți încă odată buzele încleștate și spune colegilor tăi, să urmărească în viață și alte ideale, mai înalte decât acela al adunării de averi cu orice preț.

Și lasă în urmă însuflețirea și dragostea ta adevărată pentru tot ce e românesc; dragostea adevărată, zic cum ai avut-o tu, și cum cei mai mulți o au numai pe buze...

Și încrucișază-ți apoi iarăș pe piept brațele răcite și închide-ți ochii liniștit, ca o slugă bună și credincioasă, care și-a implinit, pe cât i-a stat în putință, rostul lui de om pe lumea asta!

Al. Ciura.

Politica locală. O, politica locală este așa de bine dezvoltată la noi încât ne putem mândri cu ea. Mă rog, nu este sătuleț ce se respectă în care să nu fie practicat acest fel de sprijinire a înaintării neamului nostru. Și cum devine cazul? Iată cum. Noi românii fiind absolut toți oameni cu scaun la cap, oameni cu judecăți independente e firesc să ne avem fiecare felul nostru de a vedea diferitele „fenomene sociale“. Dat fiind acest fapt îmbucurător nu ne putem mira, că părerile se ciocnesc, se freacă. Cu prilejul acestor ciocniri e drept că se mai ivesc și încurcături, dar asta n'are a face, pentru că știm cu toții maxima: numai din ciocnirea alor două păreri a scânteiat adevărul.

Să ne convingem însă. Să ne închipuim că ne aflăm într'un loc de întrunire al frunțașilor (intârilor frunțași, cum s'ar zice) unui sat românesc mai mărișor. Aici se discută asupra treburilor sătești. Deodată intră părintele:

— Ați auzit ce-a scornit ciufu ăla despre mine? A zis că eu nu mai pot sluji deoarece n'am opt clase ca el. Bine mă, apoi să-l cruți?!

— Și asta a mai spus'o? Acum nu ne mai oprim până la Exelența, să inflăcărează dascălul.

Asta nu-i motiv de pără, răspunde notarul de dincolo

Discuția se aprinde din ce în ce mai mult. Motivele se găesc ele repede. Unii povestesc cazul cu luminările bisericii arse de părintele Niculae, care pentru principiile lui nu dă pe la ăștialați, alții mai iubitori de pozne spun pățania aceluiaș părinte cu Măriuța din deal. — Colo cătră miezul nopții se stabilesc după puncte toate acele ce se vor prezenta Exelenței Sale Vlădicului împotriva ciufului de părinte Niculae, care nu vrea să se unească cu ei în ceia ce privește conducerea satului: și care i-a copt de vr'o trei ori cu pările. Se înțelege că după toate acestea frământări de-o noapte, agitația ia proporții tot mai mari. Două săptămâni de rând se șoptesc oamenii pe la porți se încrunță unii cătră alții și se mai ating câte odată; două săptămâni, adevă până ce s'a pornit deputația la Exelența. Dar partidul contrar a auzit despre toate acestea și se pornesc și ei într'o contra deputație. Aceste frecări sunt vecinice, ceia ce nu ne poate desnădăjdi, deoarece știm maxima: numai... etc. Și apoi să ne însemnăm că acestea nu se fac din oarecare motive personale. Toți sunt plini de păreri din cap până la tâlpi. Curg părerile după ei. Și pe deasupra oamenii noștri sunt români inflăcărați și toți au scris pe steagul lor: Totul pentru națiune!

Dar să nu ne oprim numai la sate unde patimile es mai ușor la iveală, unde atmosfera rustică îngăduie și ceva brutalitate. Să mergem la oraș unde domni noștri poartă o politică locală de o fineță vrednică de cultura ce o au. Aici avem o nouă speță a politice locale. Domnii nu merg în deputații, nu se prea injură pe față, nu se șoptesc pela porți și arareori cearcă să se convingă cu argumentul pumnului. Domnii se salută când se întâlnesc pe stradă, se preumblă câte-odată la braț și-și zimbesc așa de frumos, așa de sincer, mai că se sărută. Sigur că aceasta nu-i împiedecă să aibă alte principii. Ar fi o rușine ne mai pomenită să nu-și aibă fiecare principiile lui. Domnii discută, e exchisă cearta, domnii să conving prin discuții și când nu reușesc altfel le stă la dispoziție publicistica unde se pot răfui după plac. Cine s'a simțit atins de o acțiune a cutărui onorabil domn din localitate, îl injură ce-i drept acasă în fața nevetei, dar nu strigă din coastă că s'a simțit atins, nu, e cu mult mai nobil și mai cult. El va răspunde prin o contra acțiune. Așa de pildă, dacă s'a înființat din partea contrară o bancă la care el „n'a fost luat în combinație“ în tot cazul va înființa și el una cu soții lui de principii. Sau dacă se aranjează un concert la care fata lui n'a primit un „solo“ se pretextează o ușoară indispoziție și doamna se gândește la luna viitoare când se va pune ea în fruntea unui comitet aranțator.

Cam așa se face politica locală la noi. Nu-i așa că e frumos? Frumos și bine. Cine nu se va bucura de aceste așa-numite frecări locale. Veniți cu toții buni români, să sprijinim pornirile aceste. Dacă se va afla cineva care n'a făcut politică de aceasta să se grăbească și să facă: căci dimpotrivă va fi timbrat cu toată dreptatea de trădător de neam. În zilele grele pe cari le trăim e necesară gruparea pe ales a tuturor elementelor bune, cari să discute cu vehemență chiar, toate năcazurile de cari suntem hântuiți, să le discute și să le lecuiască.

De vederi largi nu avem lipsă deocamdată.

Ego.

ȘTIRI.

Știri alarmante din Sârbia. Depeșile sosite azi din Belgrad aduc știri alarmante.

Partidul războiului din Sârbia și-a format convingerea, că noul mare vizir turc va respinge acordul cu Austro-Ungaria și că situațiunea actuală e foarte favorabilă Sârbiei.

Sârbia ar trebui să aibă numai un conducător capabil, ca printul de coroană.

Se așteaptă dintr'un moment intr'altul proclamarea acestuia ca rege.

— In numărul viitor al revistei noastre, vom publica un lung articol datorit păr. Dr. Elie Miron Cristea în „chestiunea anteproiectului d-lui ministru Spiru Haret, referitor la reforma sinodală din România“.

— Se dă ca sigură alegerea P. S. S. Episcopului Athanasie de Râmnic, ca Mitropolit primat al României.

— In scaunul de Mitropolit al Moldovei deasemenea șansele cele mai multe de reușită le are P. S. S. Episcopul Pimen al Dunării de jos.

La ultima serată muzicală a „Asociațiunii“, vizitată de întreaga societate românească din Sibiu, s'au distins ca întotdeauna maiestri cântecului: d-na Veturia Triteanu și Preotul Octavian Mureșanu.

La deplina reușită a seratei au contribuit desigur și d-na Crișan, d-ra Bardoși și dl Crețu.

Tot la această serată a cetit și poetul Octavian Goga, din „ale sale“.

Indepărtarea batalioanelor răsculate din Constantinopol. Cele trei batalioane din garda

Sultanului, cari s'au răsculat, au fost trimise drept pedeapsă în Macedonia.

In jurul căderii la Kiamil Pașa. In Constantinople lumea se ocupă mult cu căderea lui Kiamil Pașa și se atribue mare importanță acestui eveniment, pentru că din cauza aceasta guvernul turc nu poate continua pertractările începute cu Bulgaria.

Cu toate că guvernul turc ar putea profita de aceasta, totuș se crede că nu se va face nici o schimbare în actuala situație.

Protestări din toată țara contra lui Kiamil. Comitetele locale din Salonic și din numeroase alte localități au adresat Camerei și comitetului june turc depeși de protestare în contra procedurii lui Kiamil Pașa, care a violat Constituțiunea.

Pentru Muzeul Asociațiunii. Dnul Parteniu Cosma, directorul executiv al institutului „Albina“ în Sibiu, și-a răscumpărat felicitările de ziua onomastică contribuind K 50 în favorul Muzeului Asociațiunii. Mulțumim și pe această cale generosului donator în numele comitetului central. Sibiu, 16 Februarie 1909. Președintele „Asociațiunii“ Iosif Sterca Șuluțu.

Activitatea partidului războiului din Sârbia. Partidul războiului crede că negocierile austro-turce nu vor putea fi terminate decât peste 6 săptămâni.

Partidul războiului speră, că până atunci vor fi sfârșite înarmările și Sârbia va putea să sprijine cu armele cererile ei.

Vor începe mai întâi printr'o mișcare a bandelor, al căror sediu e la Brania, de unde

bandele vor primi șefi, arme și munițiuni. S'ales localitatea aceasta pentru că acolo au mai fost înarmate bande pentru Macedonia și de atunci au mai rămas acolo arme și depozite de bombe pentru 800 de oameni. Apoi membrii bandelor sunt în majoritate din Macedonia și vin în Sârbia prin Brania.

Consulii sârbi din Ueskueb și Prizrend au desfășurat în ultimul timp o mare activitate în Sârbia-veche înrolând oameni pentru bandele sârbești, printre cari și mulți albanezi; mare parte din ei au și sosit în Sârbia.

Aproape toate gazetele din Sârbia au luat iarăș un ton războinic.

Mulțumită publică.

In nemărginita noastră durere în urma pierderii prea iubitului nostru sot, tată, ginere, văr, cumnat și unchiu Coriolan Brediceanu, ne-a servit spre nespuse mângâiere participarea marelui public, a prietinelor, cunoscuților și binevoitorilor la doliul nostru. După ce nu suntem în situațiunea a mulțumii fiecărui separat, rugăm pe toți ceice ne-au condolat în persoană și prin scrisori și depeși, pe toți ceice au participat la ultimul onor pământesc, pe toți ceice au depus coroane pe sicriu ori au răscumpărat aceste într'un scop umanitar, pe membrii tuturor delegațiunilor cari s'au prezentat, pe oratorii dela actul funebru, pe Reuniunile de cântări cari au luat parte corporativ la funeralii și în fine pe toți cei ce au luat parte la durerea noastră, să primească pe această cale expresiunea celei mai sincere mulțumite și recunoștințe.

Adânc întristata familie.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

„VICTORIA“ institut de credit și economii, societate pe acții în Arad.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Victoria“, prin aceasta se invită conform §-ului 17 din statute la a

XXI-a

adunare gener. ordinară

care se va ține în Arad, la 21 Februarie 1909 st. n. la 10 ore înainte de amiază, în localitățile institutului (Calea Arhiducele Iosif nr. 2).

OBIECTELE:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului;
2. Deciderea asupra distribuției profitului curat;
3. Fixarea prețului marcelor de prezentă pe anul 1909;
4. Alegerea a 2 membrii în direcțiune;
5. Modificarea statutelor (§§ 41. 53. 54. 55. 56. 57. 58.)
6. Inființarea de filiale.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și însinua la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotențe, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea gen.

Arad, la 9 Februarie 1909.

Direcțiunea.

Activa.		Bilanț cu 31 Decembrie 1908.		Pasiva.	
	K f		K f		K f
Cassa în numărar	174,165 08	Capital societar 6,000 acții à K 200—	1,200,000—		
Bon în Giro-Conto	100,842 92	Fond de rezervă *)	976,968—		
Bon la alte bănci	42,980 55	Fond special de rezervă	15,000—		
Cambii	9,296,535 13	Fond de penziuni	126,748—		
Imprumuturi hipotecare	1,574,155—	Depuneri spre fructificare	6,820,492 93		
Avansuri pe efecte	36,477—	Depozite de cassa	40,734 86		
Credite de Cont-Curent	73,315—	Cambii reescontate	2,923,947 90		
Efecte proprii:		Contribuțiune restantă la depuneri	15,591 97		
500,000 cor. nom. oblig. com. cu 4% „Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület“ a 90	450,000—	Dividendă neridicată	2,658—		
100,000 cor. nom. scris. fonc. cu 4½% „Egyesült pesti fővárosi takarékpénztár“ à 97—	97,000—	Diverse conturi creditoare	10,583 93		
25,000 cor. nom. obligațiuni cu 4½% „Hazai bank részvénytársaság“ à 97—	24,250—	Interese transitorii anticipate	120,452 70		
20 buc. acții „Banca austro-ungară“ à 1,700—	34,000—	Profit transpus din 1907	10,975 98		
100 buc. acții „Ústredni banka českých sporitelén“ din Praga à 400—	40,000—	Profit net	179,384 57		
50 buc. acții „Magyar pénzügyintézetek központi hitelbankja“ r. t. à 960—	48,000—				
Acții dela div. bănci și întrepr.	85,960—				
Casa institutului și alte realități	311,627 68				
Mobilier	10,056—				
după amortizare	1,005 60				
Diverse conturi debitoare	30,486 58				
Interese transitorii restante	14,693 50				
	12,443,538 84				12,443,538 84

*) Cu dotarea din acest an de K 23,032 Fondul general de rez. se urcă la suma de K 1,000,000.

Debit.		Contul Profit și Perdere.		Credit.	
	K f		K f		K f
Interese pentru depuneri spre fructificare	304,118 87	Venit transpus din anul trecut	10,975 98		
Interese de reescont	145,081 04	Interese:			
Spese:		dela cambii	626,102 76		
Salare	56,135—	„ imprumuturi hipot.	119,391 28		
Bani de cvartir	10,192—	„ avansuri pe efecte	2,796 24		
Imprimare, diverse plăți, spese de birou	32,885 87	„ cont-curent	5,198 10		
Porto	9,890 97	„ efecte proprii	34,440 30		
Chirie	4,600—	Chirie și alte arânzi	18,059 79		
Marce de prezentă	3,600—	Provizțiuni și alte venituri	19,056 50		
Contribuțiune	47,739 18				
10% dare la depuneri	30,411 87				
Amortizare din mobilier	1,005 60				
Profit transpus din anul 1907	10,975 98				
Profit net	179,384 57				
	836,020 95				836,020 95

Arad, la 31 Decembrie 1908.

Dr. Nicolae Oncu m. p.,
director executiv.

Sava Raicu m. p.,
secretar.

Ioan Moldovan m. p.,
contabil.

Direcțiunea:

Mihail Veliciu m. p., preșident.

Roman R. Ciorogariu m. p., vice-preșident.

V. Mangra m. p. P. Truția m. p.

Dr. N. Cioclan m. p.

T. Vațianu m. p.

G. Popoviciu m. p.

Dr. A. Demian m. p.

Comitetul de supraveghiere:

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului.

G. Feier m. p., prez.

N. Marcu m. p.

Dr. S. Ispravnic m. p.

A. Secula m. p.

Dr. Cornel Ardelean m. p.